FRANKOVÁ, MARTINA. PRÁVNÍ ASPEKTY ENVIRONMENTÁLNĚ UDRŽITELNÉ VÝSTAVBY – MOŽNOSTI A LIMITY STAVEBNÍHO PRÁVA. PRAHA: WOLTERS KLUWER ČR, 2023, 284 S. ISBN 978-80-7676-741-6

Nakladatelství Wolters Kluwer ČR se dlouhodobě soustavně věnuje vydávání odborných monografií a komentářů k právním předpisům z oboru práva životního prostředí. Jeho nejnovějším edičním počinem je monografie Martiny Frankové na téma právních aspektů environmentálně udržitelné výstavby v éře změny klimatu. Autorka se v knize zabývá tématem z hlediska možností a limitů stavebního práva, konkrétně konceptem environmentálně udržitelné neboli zelené výstavby. Vychází přitom z hypotézy, že ochrana životního prostředí jako veřejný zájem dotčený výstavbou má své místo přímo ve stavebním právu, které má značný prostor k přímé regulaci výstavby environmentálně šetrné. Platná právní úprava nicméně podle autorky tuto ideu zohledňuje pouze v omezené míře. V kontextu současné klimatické změny přitom výrazně vzrůstá potřeba zabývat se environmentálními aspekty výstavby a problematika ochrany životního prostředí a stavebního práva se postupně jeví jako neoddělitelné.

Martina Franková je absolventkou Právnické fakulty Univerzity Karlovy. Tamtéž vystudovala doktorský studijní program a v roce 2023 úspěšně prošla habilitačním řízením. Ke dni 1. 1. 2024 byla jmenována docentkou pro obor právo životního prostředí. Zabývá se právem životního prostředí, právními aspekty ochrany klimatu a pozemkovým právem, jehož je na katedře garantkou. Má dlouholeté zkušenosti též ze státní správy, v současné době působí na Ministerstvu životního prostředí. Problematikou stavebního práva se zabývala také na Ministerstvu pro místní rozvoj. Všechny tyto zkušenosti bohatě zúročila ve své habilitační práci, ze které vychází stejnojmenná recenzovaná monografie.

Pro rozvoj vědy práva životního prostředí má zvolené téma zásadní význam. Konceptem environmentálně udržitelné výstavby a promítnutím požadavků ochrany životního prostředí do hmotného stavebního práva se v české právní vědě dosud nikdo nezabýval. Zároveň je třeba uvést, že se jedná o téma vysoce aktuální, vzhledem k rekodifikaci veřejného stavebního práva, ke kterému dochází v současné době, zejména pokud jde o zákony č. 283/2021 Sb., č. 284/2021 Sb., č. 148/2023 Sb., č. 149/2023 Sb. a č. 152/2023 Sb.

Z formálního hlediska recenzovaná monografie obsahuje text o celkovém rozsahu 284 stran. Kniha má tmavěmodrou obálku, tolik typickou pro sérii Právní monografie nakladatelství Wolters Kluwer ČR. Autorka nevymýšlela nic složitého, text se člení na odborný úvod (který již sám o sobě je hodnotný), čtyři kapitoly a závěry (ani tato závěrečná část knihy není jen formálním doslovem, jak někdy bývá u monografií bohužel zvykem). Text je doplněn seznamem použitých zkratek, medailonkem o autorce, seznamem použité literatury a jiných zdrojů, českým a anglickým abstraktem a českými a anglickými klíčovými slovy. Na závěr je připojen věcný rejstřík, který usnadňuje orientaci v knize.

Systém a řazení jednotlivých kapitol a subkapitol mi přijdou logické. V úvodu na s. XV autorka vymezuje téma a cíle monografie, klade si klíčové otázky včetně dílčích podotázek a vyslovuje základní hypotézy. Na s. XVIII až XX se věnuje základním pojmům, nezbytným pro pochopení dalšího textu, jako jsou „stavební právo", „výstavba" a „environmentálně udržitelná výstavba".

Autorka nejprve v kapitole 1. představuje pojednání o veřejném zájmu na ochraně životního prostředí, který je dotčen výstavbou. Především analyzuje vztah veřejného a soukromého zájmu na ochraně životního prostředí při výstavbě.

V kapitole 2. se následně věnuje mezinárodním, unijním i vnitrostátním dokumentům, ze kterých plynou určité požadavky na řešení vztahu životního prostředí a výstavby, a to vše v kontextu dopadů změny klimatu. Smyslem této části je především analyzovat východiska environmentálně šetrné výstavby včetně identifikace otázek, kterým je *de lege ferenda* nezbytné věnovat pozornost. Dle mého názoru se autorka zabývala všemi pro téma podstatnými prameny, včetně těch nejnovějších, přijatých za českého předsednictví v Radě EU během července až prosince 2022.

Jádrem recenzované monografie jsou dle mého názoru kapitoly 3. a 4., které autorka pochopitelně vystavěla i na půdorysu kapitol předchozích. Kapitola 3. je věnována environmentálním aspektům hmotného práva stavebního. V centru pozornosti této kapitoly stojí pojem „environmentálně udržitelná" neboli „zelená výstavba". Je třeba uvést, že jde dosud v českém právu o pojem nezakotvený, a proto je zde velký prostor pro tvůrčí úvahy. Autorka se pokouší tento pojem vymezit na základě analýzy širokého množství pramenů a zkoumá možnosti právního zakotvení konceptu environmentálně udržitelné neboli zelené výstavby do stavebního práva z pohledu *de lege ferenda*. Využívá přitom zejména zahraniční zkušenosti (včetně zaoceánských zemí, což je pro účely komparace velmi přínosné a věcně i právně zajímavé), odbornou literaturu a požadavky mezinárodního a unijního práva, zejména v oblasti certifikačních systémů a kritérií environmentálně udržitelné výstavby. Soudím, že právě obsah subkap. 3.1. je v podmínkách české právní vědy ojedinělým počinem a autorka zde přináší skutečně průkopnickou analýzu, která je významným základem pro její úvahy *de lege ferenda* stran zakotvení konceptu zelené výstavby. Mravenčí práci pak autorka odvedla u subkapitol 3.2. a 3.3. z hlediska analýzy environmentálních požadavků na výstavbu z pohledu českého práva. Kapitolu zakončuje úvahami o konceptu zelené výstavby z pohledu *de lege ferenda* a diskutuje právní překážky zelené výstavby.

Následující kapitola 4. se zabývá stavebním právem z odlišné perspektivy, a sice z pohledu procesních nástrojů ochrany životního prostředí. Jedná se o nástroje, které upravují mechanismy prosazování požadavků práva životního prostředí, resp. prosazování veřejného zájmu na ochraně životního prostředí do stavebních a jiných povolovacích procesů v rámci stavebního práva. Jinými slovy jde o procesní aspekty upravující promítání environmentálních požadavků z podkladových aktů vydávaných orgány ochrany životního prostředí do rozhodnutí, popř. jiných úkonů stavebních úřadů. Považuji zařazení této kapitoly za logické a z pohledu vědeckého zkoumání nesmírně důležité pro ochranu životního prostředí a změnu klimatu. Souhlasím s autorkou, že dosud nedostatečné řešení environmentálních aspektů výstavby přímo hmotným právem stavebním výrazně zvyšuje důležitost podkladových aktů vydávaných orgány ochrany

životního prostředí v povolovacích procesech, zejména závazných stanovisek. Těmto mechanismům se autorka v kapitole 5. věnuje jak z perspektivy stavebního zákona č. 183/2006 Sb., tak z perspektivy nového stavebního zákona č. 283/2021 Sb. Významně však do těchto vztahů promlouvá i nový zákon v oblasti systému práva životního prostředí, zákon č. 148/2023 Sb., o jednotném environmentálním stanovisku.

Cílem recenzované monografie, tak jak si jej autorka v úvodu monografie vymezila, je analyzovat právní úpravu výstavby obsaženou ve stavebním právu, její limity a možnosti jejího vývoje, s ohledem na princip udržitelného rozvoje při zohlednění klimatických změn, tedy ve světle nezbytnosti adaptačních a mitigačních opatření. Z věcného hlediska je řešení otázek ochrany klimatu dle mého názoru neoddělitelné od ostatních problémů životního prostředí, přičemž z tohoto předpokladu vychází i autorka ve své monografii, neboť zohlednění klimatických změn je neoddělitelnou součástí řešení environmentálně udržitelné výstavby.

Dle mého názoru v úvodu monografie formulované výzkumné otázky a dílčí podotázky jsou vhodné a potřebné pro vědecký výzkum v rámci zvoleného tématu. Nejde totiž jen o analýzu, nýbrž i komparaci, syntézu a úvahy *de lege ferenda*. Co je dále důležité uvést, uspořádání textu recenzované monografie vychází z několika hypotéz, které autorka uvádí v úvodu knihy.

Dovolím si je ve stručnosti shrnout do tří okruhů:

1. Platné hmotné právo stavební neobsahuje koncept zelené výstavby, resp. obsahuje pouze určité environmentální minimum požadavků na výstavbu.
2. Ochrana životního prostředí je veřejným zájmem dotčeným výstavbou. Těžiště právní úpravy, která řeší toto dotčení, je ve stávající platné právní úpravě soustředěno do práva životního prostředí, nikoli do hmotného stavebního práva. Autorka dokonce dochází k názoru, že je žádoucí, aby environmentální požadavky na stavby byly *de lege ferenda* součástí hmotného stavebního práva.
3. Environmentální požadavky na stavby v hmotném právu stavebním nejsou nastaveny dostatečně. Osobně souhlasím s autorkou, že tato skutečnost do značné míry zvyšuje důležitost, ale také četnost tzv. podkladových aktů, nejčastěji závazných stanovisek vydávaných orgány ochrany životního prostředí do řízení o povolování staveb vedených stavebními úřady.

Takto formulovaným cílům, výzkumným otázkám a hypotézám pak odpovídají co do struktury i obsahu nejen jednotlivé kapitoly, ale i autorčiny závěry na s. 217 až 228 recenzované monografie. Soudím, že autorkou učiněné závěry v úvodu monografie stanovené hypotézy prověřily a potvrzují. Její závěry jsou přiměřeně kritické a obsahují i náměty úpravy *de lege ferenda*, zejména konceptu zelené výstavby, i když v některých pasážích mohly být podrobnější. S řadou jejích názorů učiněných v závěrech se mohu osobně ztotožnit, některé odpovídají i mým zkušenostem (zejména pokud se jedná o závěry k procesním a institucionálním otázkám). V každém případě však monografie Martiny Frankové přináší spoustu námětů do (jak doufám) rozvíjející se diskuse v oblasti české právní vědy k tématu environmentálně udržitelné výstavby.

Dle mého názoru jde v případě recenzované monografie Martiny Frankové o originální text, obsahující příslušné vědecké postupy, čemuž odpovídají výsledky a závěry. V české odborné literatuře se jedná v rámci práva životního prostředí o první, a nebojím

se to říci, průkopnickou práci na zvolené téma. Autorka jí vlastně otevírá odbornou diskusi nad možnostmi zakotvení konceptu zelené výstavby v českém právním řádu. Takto je třeba na recenzovanou monografii nahlížet.

doc. JUDr. Vojtěch Stejskal, Ph.D.
Právnická fakulta Univerzity Karlovy
stejskal@prf.cuni.cz

doi: 10.14712/23366478.2024.14